

ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر ایجاد فضاهای چندعملکردی اجتماع‌پذیر در حوزه‌های شهری با رویکرد محلی - جهانی (مورد پژوهی: منطقه ۲۲ شهرداری تهران)

سید محسن شمس‌الدین تکیه

دانشجوی دکتری شهرسازی، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد امارات،
دانشگاه آزاد اسلامی، دبی، امارات

ناصر اقبالی^۱

دانشیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

اسماعیل شیعه

استاد شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۶/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۹/۲۰

چکیده

امروزه ارتقای کیفیت فضای شهری، یکی از نیازهای اساسی جامعه شهری است. پدیده‌ی جهانی سازی، اتفاقی است که بر فضاهای شهری - محلی تأثیر خود را گذاشته و ضمن چند عملکردی بودن باید قابلیت جذب جمعیت و اجتماع پذیر شدن این حوزه را داشته باشند. هدف ارزیابی و تحلیل تاثیرات و نقش مؤلفه‌های فضاهای اجتماع‌پذیر و فضاهای چند عملکردی و ارتباط آن‌ها با رویکرد جهانی - محلی، منطقه ۲۲ شهرداری تهران است. این پژوهش کاربردی و روش تحقیق توصیفی - تحلیلی است. همچنین برای ارزیابی منطقه ۲۲ از تکنیک تصمیم‌گیری مدل AHP، با استفاده از نرم افزار Expert choice استفاده گردید. که حجم نمونه ۲۲۵ نفر برآورد گردید. نتایج پژوهش نشان می‌دهد؛ که مؤلفه تحرکات استفاده‌کنندگان دارای بیشترین و شاخص‌های اختلاط کاربری، دسترسی سواره از پیاده، دارای بیشترین اهمیت از نظر مفاهیم پژوهش را دارا بوده است. این روند نشان دهند هم راستا بودن نتایج در روند مؤلفه‌های هر دو مفهوم می‌باشد.

واژگان کلیدی: فضای چندعملکردی، اجتماع‌پذیر، محلی - جهانی، منطقه ۲۲، AHP

مقدمه

برخی فضاها در این میان استفاده‌های گوناگونی را دارند و پاسخگوی نیازهای متعددی هستند، فضاهایی که بتوان از آن‌ها در شرایط مختلف استفاده‌ها و کارکردهای متفاوتی را در سطوح محلی و جهانی تجربه کرد. امروزه فضاهای شهری به مثابه جایگاهشان در شهر به‌عنوان عنصری تاثیرگذار در زندگی مردم نقش مهمی را ایفا می‌کنند. هر فضای شهری که در اطراف ما وجود دارد استفاده و عملکردهای خاص خود را دارا است (Ali Mirdani et al, 2015:5).

فضاهای شهری به‌عنوان بخشی از فضای باز و عمومی شهرها به نوعی تبلور ماهیت زندگی جمعی و بستر تعاملات و تقابلات اجتماعی هستند که از آن به‌عنوان شرط اساسی قرار گرفتن یک فضا در شمول فضای شهری نام برده شده است (Rezvani, 2016:55). وجود و استفاده از فضاهای شهری این توان را دارد که شهروندان را از مزایایی در زمینه‌های گوناگون اجتماعی، فرهنگی، محیطی و سلامت برخوردار ساخته، فرصت‌هایی را برای انجام انواع فعالیت‌های تفریحی - فرهنگی - اجتماعی (همچون گذران اوقات فراغت و انواع فعالیت‌های اجتماعی) فراهم آورده، راهی برای کاهش "تنش‌های شهرنشینی" پیش‌رو قرار داده و فرصتی را برای میان‌کنش اجتماعی، یکپارچه نمودن و انسجام اجتماعی زندگی مردم ساکن در شهرها ایجاد کند (Mahmodpour & Abdi Daneshpour, 2017:66). حل مشکلات شهری را در توسعه فضاهای چندعملکردی، که تشکیل شده از اجتماعات محلی با اقتصاد و نگرش جهانی در عین هویت مداری محلی در شهرها دانست. در این رابطه گروه‌ها و اجتماعات محلی به‌عنوان سرمایه اجتماعی به شمار می‌روند که از جایگاه و کارکرد ویژه‌ای از لحاظ حفظ و توسعه اجتماعی در شهرها برخوردار هستند. فضاهای شهری، به‌عنوان جلوه‌گاه زندگی جمعی و حیات مدنی انسان‌های شهرنشین، در طول تاریخ از اهمیت برخوردار بوده‌اند. از این‌رو برنامه‌ریزی برای فضاهای شهری دارای پتانسیل برای استفاده اجتماع از آن‌ها در راستای برآوردن نیازهای گوناگون شهروندان در شرایط و زمان‌های مختلف، از اهمیت بسیاری برخوردار است (Soroush, 2011:15). در عصر جهانی - سازی، جوامع محلی در حال حرکت به سمت تغییری غیر قابل باور هستند. نیروهای جهانی بر ارزش‌ها و فرهنگ‌های محلی بصورت عجیبی تاثیر گذاشته‌اند و حتی فرهنگ عامه مردم هم از این تاثیرگذاری‌ها مصون نمانده است. از این‌رو نیاز به ایجاد فضاهایی که در عین تعامل با جهان، دارای هویت منحصر به فرد و دارای پتانسیل پذیرش اقشار مختلف اجتماع به وسیله چندمنظوره بودن و چندعملکردی بودن، از جمله موارد پیشروی برنامه ریزان شهری است (Zandieh & Eliasy, 2016:108). نمود چنین تحولاتی در فضاهای شهری تجسم یافته و به بحث‌های پیرامون اینکه فضاهای شهری باید در مقیاس مناطق شهری مطرح شوند و نماینده هویت‌های بومی باشند یا اینکه جهانی باشند و در روند رو به رشد رقابتی شهرها شرکت کنند دامن زده است (Sharghi et al, 2017:107-116). این پژوهش از نظر هدف کاربردی و روش تحقیق توصیفی - تحلیلی است. تکنیک گردآوری آمار و اطلاعات، با استفاده از روش‌های مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای، مشاهدات میدانی و پیمایشی به دست آوردن داده‌ها از طریق پرسش‌نامه بوده و تحلیل اطلاعات با نرم‌افزار Spss صورت پذیرفت. همچنین برای ارزیابی و رتبه‌بندی شاخص‌های فضاهای شهری چند عملکردی نواحی منطقه ۲۲ از تکنیک تصمیم‌گیری مدل AHP، با استفاده از نرم افزار Expert choice برای مشخص ساختن مؤلفه‌های و شاخص‌های مناسب برای ایجاد فضاهای اجتماع‌پذیر استفاده گردید (جدول، شماره ۱). حجم نمونه ۲۲۵ نفر با استفاده از فرمول کوکران و روش نمونه‌گیری خوشه‌ای بدست آمده است. در این پژوهش

سعی داریم که با تلفیقی از (۲) بعد «اجتماعی، فعالیتی» که بصورت مفاهیم فرضی در دو موقعیت آترناتیو «فضاهای اجتماع پذیر چند عملکردی و رویکرد جهانی - محلی» و (۱۲) مؤلفه و (۲۱) شاخص متفاوت در قالب طیف مفهومی به تحلیل و ارزیابی فضاهای اجتماع پذیر چند عملکردی پردازیم. جدول (۲).

مسئله اصلی پژوهش این است؛ مؤلفه‌های مؤثر بر توسعه فضاهای چند عملکردی با توجه به رویکرد جهانی - محلی کدام هستند؟ که فضاهای شهری در سیر تحول جهانی سازی که خود یک فرصت و همچنین یک تهدید است، هویت‌های خود را از نظر فرهنگی از دست داده و یا در حال از دست دادن هستند. دلیل توجه به این فضاهای شهری نیز به این خاطر است که گروه‌ها و اجتماعات محلی به‌عنوان استفاده‌کنندگان اصلی به شمار می‌روند که از جایگاه و کارکرد ویژه‌ای از لحاظ حفظ و توسعه اجتماعی در شهرها برخوردار هستند. ایجاد فضاهای شهری که نیاز اجتماع پذیری اجتماعی را در سطح مدرن در عین حال محلی‌گرایی (نیازهای جهانی در عین حفظ ارزش‌های محلی) در فضاهای چند عملکردی در منطقه ۲۲ شهر تهران پوشش دهد، چالشی است که این پژوهش را درگیر خود کرده است. بدین منظور هدف این پژوهش ارزیابی و تحلیل تاثیرات و نقش مؤلفه‌های فضاهای اجتماع پذیر و فضاهای چند عملکردی و ارتباط آن‌ها با رویکرد جهانی - محلی بودن است. می‌توان به ارائه مؤلفه‌هایی، رویکرد جهانی شدن را در کنار رویکرد محلی‌گرایی به صورت تلفیقی و در جهت بهره‌مندی از آثار مثبت جهانی شدن در عین حفظ ارزش و هویت محلی یک منطقه و حوزه شهری و کاهش آثار و پیامدهای منفی ناشی از آن‌ها به کار برد. از آن جا که تعامل شهروندان با یکدیگر و حضور فعال و اجتماع پذیر بودن آن‌ها در فضاهای شهری به عنوان سرمایه‌های انسانی و اجتماعی، که می‌توانند باعث نقش آفرینی و اثر گذاری سکونت‌گاه‌ها در عرصه‌های مختلف جهانی و محلی باشند، حائز اهمیت است.

مبانی نظری

فضاهای عمومی مشتمل بر فضاهای شهری گوناگون چون: خیابان‌ها، معابر، میداين، پلازاها، پارک‌ها، زمین‌های بازی، سیتی هال‌ها، مال‌ها، سواحل و کناره‌ها و سایر فرم‌های فضاهای تجمع می‌باشند (Car:1992, lang:1994 & Douglass:2003) و از نظر فعالیتی می‌توانند جهت تأمین یک فعالیت ویژه طراحی و برنامه‌ریزی شوند و یا آن‌که مانند میداين و پلازاها دارای تنوع کالبدی و فعالیتی و در نتیجه اجتماع‌پذیری بیشتر باشند (Car, 1992, 114). در یک مقیاس وسیع‌تر عرصه عمومی در برگیرنده همه فضاهایی است که در دسترس بوده و توسط مردم مورد استفاده قرار می‌گیرند و شامل فضاهای خارجی و داخلی تحت مالکیت عموم و خصوص می‌شود. قلمرو عمومی به عنوان وجه عمومی ساختمان‌ها، فضاهای مابین جبهه‌های ورودی، فعالیت‌های روی داده در این فضاها و مابین این فضاها و مدیریت این فعالیت‌ها تعریف می‌شود (Kermuna et al, 2009: 12). فضای عمومی فضای قابل دسترس برای همه شهروندان و برای استفاده و لذت آن‌ها است. در مقابل، فضای خصوصی تنها به روی کسانی که قانون یا عرف آن‌ها را مجاز می‌شمارد باز است. فضاهای شهری به عنوان بخشی از محیط طبیعی ساخته شده و ساخته نشده شهرها تعریف شده‌است که همه مردم آزادانه به آن دسترسی دارند (Carmona, 2004: 6). بنابراین در رویکرد نظامی جزئی از ساختار فضایی شهرها به شمار می‌روند؛ ماهیت جمعی رفتاری فضاهای فعالیت تاکید داشته است و تعاملات جمعی در فضاهای فعالیت را به مثابه قابلیت برای فضا مورد تاکید قرار داده است (Barker, 1968, 87). در حقیقت

طبق تعاریف ارائه شده مختلط بودن در زمینه کاربری‌های شهری به معنی وجود چندین کاربری از جمله تجاری، اداری و مسکونی در فضای شهری اشاره دارد. خلق فضاهای شهری منعطف که قادر باشد گزینه‌های متعددی را در اختیار شهروندان قرار دهد، نیازمند پیش شرط‌هایی است که شامل نفوذپذیری، تنوع و خوانایی است به‌طوری که تحقق حداکثری این عوامل به ارتقای هرچه بیشتر فضای شهری انعطاف‌پذیر خواهد افزود و بر نحوه انتخاب شهروندان تاثیرگذار است (Sarvari et al, 2015:12). در این بین فضای عمومی شهری به‌عنوان بستر کالبدی حیات مدنی و نیز عامل تبلور فضایی مفهوم عرصه عمومی در قالب ضروری‌ترین عنصر جامعه نمود پیدا کرده است. از این‌رو قرارگیری عملکردهای گوناگون شهری در عرصه عمومی جامعیت پیدا خواهد کرد (Habibi, 2018:10). ویژگی‌هایی در محیط که بر احساس جمعی کاربران در محیط زندگی‌شان تأثیر دارد. علاوه بر این ابعاد احساسی و موقتی تجارب کاربران در محیط به مثابه اجزای لاینفک تعاملات افراد و محیط زندگی شناخته شده است. که بنیتو و بن این امر را وابسته به مطالعات فضای زندگی کاربران و پیوستگی و جدایی ناپذیری اراک آن‌ها از محیط با فضای زندگی‌شان می‌دانند. (Nasr, 2009:8). ابعاد اجتماع‌پذیری فضای عمومی در سه بعد کالبدی، اجتماعی و فعالیتی قابل تقسیم است (Shojaei & Partoi, 2015:99). اجتماع‌پذیری در فضاهای عمومی بر پایه نیاز مردم به حس تعلق اجتماعی و تعامل با یکدیگر است و این امر در یک فضای اجتماعی حمایت‌کننده در کنار تأمین آسایش فیزیولوژیکی (Lang, 1994:181). اهمیت اجتماع‌پذیری فضا به حدی است که بسیاری از نظریه پردازان بر تأثیر این کیفیت بر دلبستگی به مکان زندگی تأکید ورزیده‌اند. بر طبق این نظرات دلبستگی به مکان نه تنها به توسط وجوه فیزیکی در یک مکان تقویت می‌شود بلکه کیفیت تعاملات اجتماعی در مکان نیز بر دلبستگی به مکان و حس تعلق به آن مؤثر هستند (Poll, 2002:15). مطالعه هر فضای فعالیت بسته به بستر هنجاری و رویدادهای جاری رفتاری در فضا بر خوردی خاص را می‌طلبد. وی محیط را به دو دسته محیط‌های اجتماع‌پذیر و محیط‌های اجتماع‌گریز دسته بندی شده‌اند. محیط‌های اجتماع‌پذیر موجب تشویق و ترغیب تعاملات جمعی می‌گردند و محیط‌های اجتماع‌گریز تعاملات جمعی را کم می‌نمایند. (Hall, 1982: 55) در سازماندهی اجتماع‌پذیر، امکان تماس چهره به چهره وجود دارد و فاصله فضاهای نشستن در حد فاصله‌های اجتماعی مشورتی است. سازمان‌های اجتماع‌گریز، موجب خودداری از تعامل اجتماعی می‌شود (Lang, 2012:182). یک فضای شهری خوب فضایی است که بتواند نیازهای مختلف مردم بسته به تغییرات زمانی، محیطی، اجتماعی پاسخ بدهد. از مهم‌ترین کیفیت‌هایی که می‌تواند چنین فضای شهری مطلوبی ایجاد کند، انعطاف‌پذیری است (Sarvari & Erfanian, 2015:121). کاربری مختلط در امنیت، خلق فضاهای عمومی موفق، دامنه‌ای از فعالیت‌های گوناگون که افراد مختلف را با انگیزه‌های مختلف در زمان‌های مختلف به مکان جلب می‌نماید و حیات دوره بخشیدن به شهر نقش دارد (Esmail pour et al, 2015:14). کاربری مختلط به معنای همجواری فضای زندگی، کار، خرید، بازی و عبادت است. این کیفیت در فضاهای شهری، امکان آشتی فضاهای تجاری و مسکونی را فراهم می‌کند و حضور مردم و ماشین را در کنار یک‌دیگر به همراه دارد. هر محیط، فضای کالبدی به مثابه سامانه‌ای فضایی عمل می‌نماید و مشخصه‌های این سامانه فضایی بر تعاملات جمعی کاربران مؤثر است. فضاهای شهری آن دسته از فضاهای باز عمومی هستند که بستر تعاملات اجتماعی می‌باشند. فضاهایی که با عادات و رفتارهای اجتماعی و فرهنگی همخوانی داشته باشند احساس تعلق و این همانی بیشتری را ایجاد می‌-

نمایند، زیرا ما فضاها را بیشتر از فرم فرهنگی آن باز می‌شناسیم تا فرم معماری آن‌ها (Pakzad, 2007:14). عامل اجتماع‌پذیری مکانی، کیفیت فضایی تقویت‌کننده فضاهای اجتماع‌پذیر می‌باشد. در سازماندهی اجتماع‌پذیر امکان تماس چهره به چهره بوده و فاصله فضاهای نشستن در حدود فاصله‌های اجتماعی، مشورتی است. سازماندهی اجتماع‌گریز موجب خودداری از تعامل اجتماعی می‌شود. مانند نیمکت‌های پشت به پشت مثالی از سازماندهی اجتماع‌گریز هستند پذیرند. واژه‌های اجتماع‌پذیر و اجتماع و آن را همفردی آسموند تعریف «دور می‌کنند» و یا از هم «جمع می‌آورند» گریز بیانگر فضاهایی است که مردم را دور هم جمع می‌کند (Lang, 2001:6). بر اساس دیدگاه لارس لرآپ ایجاد فضای عمومی که پذیرای افراد مختلف باشد باید دارای عوامل زیر باشد:

- تأمین قلمرو، امنیت، ساختار منسجم، تداوم، خوانایی و قابل پیش‌بینی بودن فضاها
- وجود تسهیلات مناسب در فضا، پاسخگویی، راحتی و آسایش محیطی
- میزان اطلاعات، شور و هیجان محیطی که مستلزم وجود ابعادی چون پیچیدگی و رمز آلودگی، آموزش، گوناگونی و تضاد، انتخاب، خلوت و دل‌بستگی در فضا است.

تعاملات اجتماعی (Montero Avlia, 2001:28). در سازماندهی فضایی اجتماع‌پذیر، امکان تماس چهره به چهره وجود دارد و فاصله فضاهای تعامل و ارتباطی یا نشستن، در حد فاصله‌های اجتماعی - مشورتی تقلیل پیدا می‌کند. سازماندهی اجتماع‌گریز موجب خودداری از تعامل اجتماعی می‌شود. نیمکت‌های پشت به پشت مثالی از سازماندهی اجتماع‌گریز هستند. نباید اینگونه فرض کرد که روابط چهره به چهره در مکانهای اجتماع‌پذیر، حضور مردم را تقلیل می‌دهد. برای بروز چنین رفتارهایی باید تمایل قبلی نیز وجود داشته باشد. قرارگاه‌ها و مکانهای رفتاری باید در حد فضاهای مورد قبول مردم قرارگیرد (Lang, 2009:15).

امروزه طراحان شهری و برنامه‌ریزان شهری بر این باورند که تناقض بین دوفراوند جهانی شدن و محلی‌گرایی وجود دارد؛ رابرتسون واژه جهان محلی‌گرایی را بکار می‌برد که شکل فشرده‌ای از جهانی شدن و محلی‌گرایی است و ترکیبی از خواسته‌های محلی و جهانی است (Hosseini, 2005:15). در انتخاب یک فضا به‌عنوان فضای محلی یا جهانی، کشمکش اغلب بین ساکنان و گروه‌های اجتماعی که خواسته‌های محلی را مطرح می‌کنند با توریست‌ها و شرکت‌های بزرگ است که نیروهای جهانی و به‌خصوص اقتصاد را طرح می‌کنند (شکل ۲). در حالی که کشاکش‌های محلی سبب یکتایی و متمایز شدن فضاها و مکان‌ها می‌شود، اعمال خواسته‌های توریست محور سبب تقلید فضاها از یکدیگر می‌شود (Heidarisorshjani, 2014:8). در جهانی که روز به روز بیشتر ادغام می‌شود، شهرها باید به ویژگی‌های منحصر به فرد مکانی و فضایی خویش، بیش از پیش متکی باشند در واقع این خصلت‌های مکان پایه (محل پایه) برای یک شهر مشخص می‌کند که چگونه بر دیگران پیشی بگیرد و بتواند در رقابت با دیگر نواحی شهری در اقتصاد دانش محور جهانی خود را از سایرین متمایز سازد در مفهوم جهانی - محلی لازم است که همیشه از مسائلی که به صورت جداگانه و محلی هستند، یک چشم انداز جهانی داشت که پایه آن بر زمینه‌های محلی استوار است (Liu, 2001:5). اقتصاد دانش محور جهانی می‌تواند منجر به ایجاد یک دهکده جهانی شود اما این ضرورتاً به معنای بی‌اهمیت شدن شهرها نیست، بلکه برعکس آینده در دستان شهرهای مبتکر و نوآور است. اما، شهرها باید قدرت رقابتی‌شان را به گونه‌ای تقویت کنند که رقبا نتوانند برنامه‌های آن‌ها را خنثی کنند. از این رو

راهبردهای هوشمندانه و واقعی در مقیاس محلی باید این عنصر (تقویت قدرت رقابتی) را در خود داشته باشد. آن دست از نواحی شهری که در توسعه راهبردهای محل پایه موفق‌اند، توانایی آن را دارند که تبدیل به «شهرهای رقابتی و خلاق» شوند (El-Adly 2003: 147).

Table (1): Performance Measurement Quality of Multifunctional Urban Spaces

نظریه‌ها	مؤلفه کیفیت عملکردی
کوبین لینچ (۱۹۸۳) "تنوری شکل خوب شهر"	سازگاری، دسترسی، کنترل و نظارت، کارایی، عدالت
آن جیکوبز و داندل اپلبارد (۱۹۸۷)، "به سوی یک مانیفست طراحی شهری"	دسترسی به فرصت‌ها، خودانگیزی شهری، محیطی برای همه
سمینار ملی "طراحی شهری در استرالیا" (۱۹۹۶)	کارایی و عدالت عملکردی، یکپارچگی و همکاری، دسترسی
راجر ترانسیک (۱۹۸۶) یافتن فضای گمشده	حفظ تنسلس حرکت (ارتباطات)
کمیته مشورتی برنامه ریزی لند (۱۹۹۳) کیفیت محیط شهری لندن	پاکیزگی و ایمنی، مدیریت شهری، کاربری و فعالیت‌های مختلط
نیروی ویژه طراحی شهری، نخست وزیر (۱۹۹۴) "طراحی شهری در استرالیا"	توزیع گسترده منافع میان جامعه، پاسخگویی به ویژگیها و نیازهای محلی، انعطال طرح‌ها برای پذیرش و انطباق با تغییرات مداوم
"محیط‌های پاسخده" و یان بنتلی (۱۹۹۰)	تنوع (فعالیت‌ها)
فرانسیس تیبالدز (۱۹۹۸) "برنامه ریزی و طراحی شهری"، دستور کار جدید	کاربری مختلط، توجه به نیاز همه
گرین (۱۹۹۲)، "شکل شهر"	"عملکرد" شامل: دسترسی و ارتباط، تنوع کاربریها، امنیت
کلین (۱۹۸۷)، "فرصت‌هایی برای نوآوری در آموزش طراحی شهری"	طراحی برای پیاده‌ها
فرانسیس تیبالدز (۱۹۹۸)، شهرهای مردم پسند	توجه به پیاده‌ها
پاتر و کرمونا (۱۹۹۷)، "بعد طراحی برنامه ریزی"	جریان حرکت پیاده‌ها، الگوهای رفتاری، جریان حرکت سواره
نیروی ویژه مسائل شهری (به سرپرستی ریچاردراجرز (۱۹۹۹) "به سوی یک رنسانس شهری"	عرصه همگانی، بهینه سازی کاربری زمین و تراکم، اختلاط شکلهای مختلف مالکیت ساختمانی
نلسن (۱۹۹۴)، "چشم اندازهایی برای رویای آمریکایی نوین"	پیاده گرایی، فضاهای باز، کاربری مختلط، نگهداری و تعمیر دائمی
پرنس چارلز (۱۹۸۹) "چشم اندازی از بریتانیا"	مکان، سلسله مراتب، مقیاس، هارمونی، محصوریت، مواد و مصالح، تزئینات، هنر، نشانه‌ها، علایم و چراغها، جامعه محلی
فرانسیس تیبالدز (۱۹۸۹)	ساخت شهرهای مناسب مردم
برایان گودی (۱۹۹۳)، "دوآقا در ورونا: کیفیت‌های طراحی شهری"	مقیاس انسانی، امکان شخصی سازی، خوانایی، غنا
هاتن و هانتز (۱۹۹۴) "شهرهای پایدار"	تمرکز، مقیاس مناسب روابط خلاقانه

Source; (Golkar, 2011: 17)

در فضاهای شهری جهانی که در آن‌ها ارزش فضای شهری توسط اقتصاد و ارزش افزوده آن اولویت بندی می‌شود، فضا برای کسانی قابل استفاده است که توانایی پرداخت پول را داشته باشند و کسانی که در خرید کالاها و خدمات مشارکت کنند، در این فضاها خوشایند هستند در حالی که کودکان و نوجوانان و افراد بی‌خانمان در این فضاها نقشی ندارند و فضا از حالت همه شمولی خارج می‌شود (Nemerth&Schmidt,2010:4). محلی‌گرایی در فضای شهری برخیزش یا احیای هویت‌های فرهنگی - محلی گاهی در درون و گاهی در ماورای مرزهای یک دولت دلالت دارد. محلی‌گرایی بر ویژگی‌های خاص فرهنگی - اجتماعی در فضای محدود تاکید می‌کند. اداره کنندگان فضای شهری محلی فرودولتی‌ها هستند. از آنجایی که حکومت‌های محلی و حفظ و ارتقای هویت‌های محلی و قومیتی می‌شود، در بسیاری از کشورها مثل اسپانیا، ممکن است این موضوع به تجزیه طلبی کشیده شود (Douglas,2003:8). برخلاف برندها در فضاهای شهری جهانی، در فضاهای شهری محلی، هویت و تمایزات و نیروهای محلی هستند که آن را برجسته می‌کنند (Beatriz,2004:320). در واقع در اداره و کنترل این فضاها هم، همین نیروهای محلی هستند که به صورت طبیعی امنیت این فضاها را تأمین می‌کنند بازارهای محلی، فضاهای سبز محلی که ساکنان به صورت اتفاقی یا سازمان یافته در آن بهم برخورد می‌کنند باعث افزایش حس تعلق ساکنان نسبت به محله و در نتیجه تأمین امنیت به صورت طبیعی می‌شوند اما در بازارها و فضاهای جهانی این امر توسط پلیس تأمین می‌شود (Barter, 2009: 3). این تغییر پارادایم از مدیریت و حکومت شهری به حکمروایی شهری و نیز نقش کانونی اجتماع محلی در شکل‌گیری شهر خلاق که خود مظهر حضور و فعالیت و بالفعل شدن استعدادهای اجتماع محلی و همه بازیگران در

عرصه توسعه و اداره شهری استمؤثر بوده است. در واقع شهر خلاق، قدرت را از مسئولان، مدیران و نهادها به سرمایه اجتماعی و شهروندانی منتقل می‌کند، که باید فعالانه در فرآیند برنامه‌ریزی شرکت کنند و ایده‌های موردنظرشان را در ساخت، طراحی، حمل و نقل، ارتباطات، نمایش هنر به کار ببندند (Maan, 1977:11). ارتباط و مرز بین محلی و جهانی هم در حال محو شدن است. هیچ کشوری نمی‌تواند این تاثیرات را نادیده بگیرد. تأثیر جهانی سازی در زندگی روزمره ما جدی است و همزمان هم ایجاد فرصت می‌کند و هم ایجاد خطر. یافتن یک حالت متعادل بین جهانی و محلی یک چالش بزرگ است. فضاهای شهری جهانی از مجموعه‌ای از ریز فضاها شکل می‌گیرند و به تشکیل یک فضای نه تنها بزرگ بلکه با دانه بندی‌های بزرگ و غیرسازگار با بناهای اطراف منجر می‌شود که با معیارهای یک فضای محلی در تناقض است. بسیاری از توسعه‌های صورت گرفته در این فضاها با پشتیبانی مالی مشتریان بین‌المللی صورت می‌گیرد (Larco, 2010:32). تحقیقات و تجارب جهانی صورت گرفته درباره فضاهای عمومی شهری نظیر گودمن (۱۹۸۶)، برمن (۱۹۸۶)، وازر (۱۹۸۶)، گلازر (۱۹۸۷)، فرانسیس (۱۹۸۹)، تیانز (۱۹۹۲)، مدنی‌پور (۱۹۹۲)، سرکین (۱۹۹۲)، ورپول (۱۹۹۲)، کالسروپ (۱۹۹۳)، مدن (۱۹۹۳)، هیدن (۱۹۹۵)، ولفگانگ (۲۰۰۰)، راجرز (۲۰۰۳)، میرز (۲۰۰۳)، پاساگولاری (۲۰۰۴)، دراتلی (۲۰۰۴) بر این نکته اشاره دارند، که فضاهای عمومی شهری باید مکانی برای تعاملات اجتماعی و زندگی جمعی باشند. متیو کرمونا (۲۰۰۳) در آثار خود به رابطه معیارهای بعد اجتماعی با فضای شهری و چگونگی استفاده از این معیارها در طراحی پرداخته‌اند. بنتلی (۱۹۸۵)، علی مدنی‌پور (۱۳۸۴)، فرانسیس تیبالدز (۱۹۹۲) به اهمیت بعد اجتماعی و تأثیر آن بر فضای شهری و استفاده از مفاهیم ادراکی و انسانی در شکل دادن به فضای شهری و در نهایت ایجاد شهری انسان مدار در ایران نیز پژوهش‌های به بررسی «عوامل مؤثر بر ایجاد و ارتقاء اجتماع پذیری در فضاهای عمومی» شجاعی و پرتویی (۱۳۹۴)، رفیعیان (۱۳۸۴)، رهنمایی (۱۳۸۶)، کاشانی جو (۱۳۸۸)، رفیعیان و خدایی (۱۳۸۸)، دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۸) «میزان ادغام تهران در فرایند جهانی شدن» آقای (۱۳۹۲)، «موانع، مشکلات و راهکارهای جهانی شدن شهرهای ایران» رهنما (۱۳۸۵)، «اثرات جهانی شدن بر ماهیت، ساختار و عملکرد شهرها» رضایی و عباسی (۱۳۸۹)، «چالش‌ها و فرصت‌های حکمروایی خوب شهرهای بزرگ در عصر جهانی شدن» بصیرت (۱۳۹۱) پرداختند.

محدوده مورد مطالعه

منطقه ۲۲ در شمال غرب شهر تهران واقع شده و از شرق با منطقه ۵ و از جنوب با منطقه ۲۱ احاطه شده از ۴ ناحیه و ۲۲ محله تشکیل شده است. این منطقه در طرح تفصیلی تهران به عنوان قطب گردشگری تهران مطرح شده تا با رفع نیازهای رفاهی شهر تهران سطح زندگی بهتری را برای شهروندان تهیه نماید. پروژه‌هایی نظیر آبشار تهران، دریاچه مصنوعی شهدای خلیج فارس، محور چهارباغ، بوستان جوانمردان ایران برخی از مهم‌ترین آن‌ها می‌باشند. یکی از مهمترین ویژگی‌های این منطقه آب و هوای پاکتر آن نسبت به سایر مناطق، به دلیل جهت وزش باد غالب می‌باشد. وجود دسترسی‌های متعدد نیز از دیگر ویژگی‌های منطقه است. منطقه ۲۲، منطقه‌ای نوپا و در حال شکل گیری است که دارای کاربری‌های نظامی و پادگان‌های متعددی است و هم چنین دو کاربری عمده و مهم پارک

چیتگر و استادیوم آزادی در این منطقه قرار دارد منطقه ۲۲ از ۱۲ محله و ۴ ناحیه تشکیل شده است. عناصر شاخص استخوانبندی منطقه ۲۲:

- ساختمان‌ها و بناها: ورزشگاه آزادی، باغ گیاه شناسی، ایستگاه مترو (چیتگر، ایرانخودرو، وردآورد)
- بزرگراه‌ها و خیابان‌ها: بزرگراه همت، بزرگراه حکیم، بلوار کاج، خیابان افاقیا، میدان المپیک
- رود دره‌ها: رود دره کن، رود دره وردآورد
- جنگل و فضای سبز: پارک جنگلی چیتگر، پارک جنگلی وردآورد، پارک جنگلی لتمان کن، پارک خرگوش دره
- کوه: ارتفاعات تراز ۱۸۰۰-۱۴۰۰ متر کوهپایه البرز (Company amaish va toseaa alborz,2017:80-250).

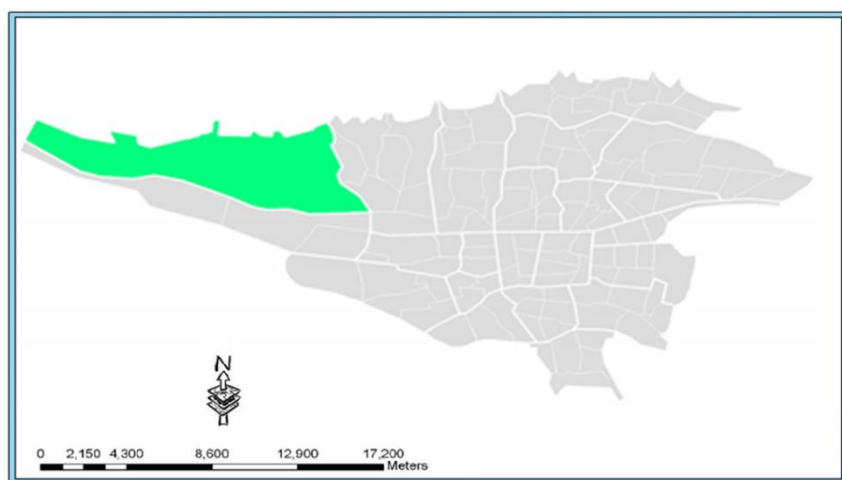

Figure (1) map of the studied area
Source: Authors; 2018

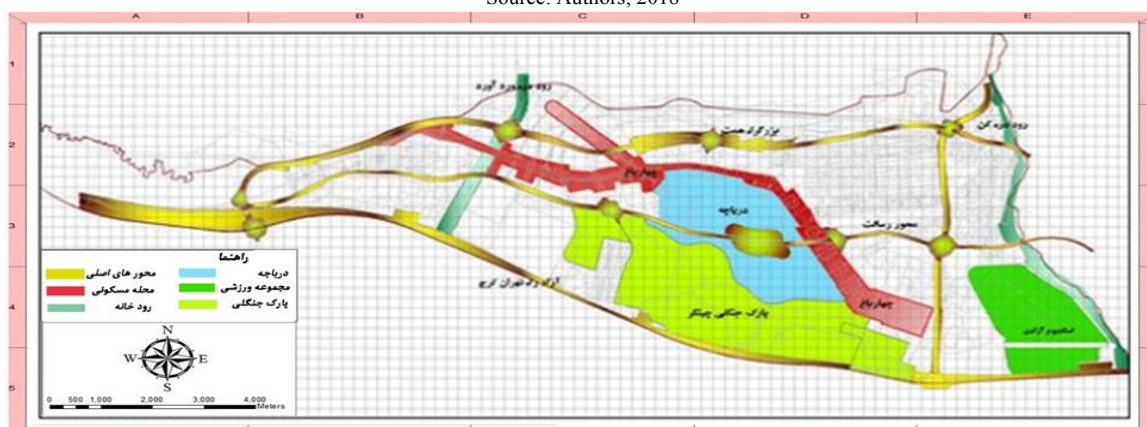

Figure (2) map of points and spatial areas of the research area Source: (Alborz Consulting Engineers, 2017)

برخی نقاط شاخص منطقه ۲۲ و گرہ‌های مهم شهری در سطح منطقه می‌توان به میدان المپیک، میدان ساحل، میدان اتریش اشاره نمود که جز نقاط شاخص منطقه قابل شناسایی می‌باشند. منطقه ۲۲ در واقع، اختلاطی از عملکردهای سکونت و خدمات با مقیاس شهری و فراشهری است، به طوریکه کمتر از ۱۰ درصد از کل وسعت محدوده به فضاهای مسکونی اختصاص یافته است. سرانه این کاربری با وسعت ۶۰۱ هکتار، به ازای هر نفر ساکن در این حوزه برابر با ۴۶,۶ مترمربع است. همچنین خدمات شهری وابسته به فعالیت سکونت که نیازهای آموزشی، فرهنگی، تجاری، مذهبی و جز آن را تأمین می‌کند، با سرانه ۳,۴ مترمربع در حدود ۴۴ هکتار زمین را به خود اختصاص داده است. در مقابل فعالیت‌های شهری با مقیاس محله‌ای و ناحیه‌ای، پهنه‌های وسیعی به فعالیت‌های تفریحی، گردشگری

و آموزش عالی اختصاص یافته است، به طوریکه ۲۱,۷۱ درصد از وسعت منطقه ۲۲ (۱۳۰۸ هکتار) را پارک‌ها و فضاهای سبز گسترده نظیر پارک جنگلی چیتگر، بوستان جوانمردان تشکیل می‌دهند. همچنین در حدود ۱۷,۵ از کل مساحت منطقه ۲۲ به سایت دریاچه شهدای خلیج فارس، ورزشگاه آزادی و آموزش، تحقیقات و فناوری اختصاص یافته است. وجود پهنه‌های وسیع با مقیاس فراشه‌ری در این حوزه موجب تشکیل یک منطقه عملکردی تفریحی-گردشگری در بخش غربی پایتخت شده است، به طوری که گردشگران زیادی به این محدوده برای گذراندن اوقات فراغت مراجعه می‌کنند (Company amaish va toseea alborz, 2017: 80-250).

یافته‌ها پژوهش

فرآیند فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP): روشی است منعطف، قوی و ساده که برای تصمیم‌گیری در شرایطی که معیارهای تصمیم‌گیری متضاد، انتخاب بین گزینه‌ها را با مشکل مواجه می‌سازد، استفاده می‌شود. این روش ارزیابی چند معیاره، ابتدا در سال ۱۹۸۰ به وسیله توماس آل ساعتی پیشنهاد گردید و تاکنون کاربردهای متعددی در علوم مختلف داشته است. این روش بر پایه سه اصل قرارداد: ساده سازی، اولویت دهی و اصل سازگاری. اصل اول: در اصل ساده سازی مسئله در قالب یک نمودار درختی ترسیم می‌گردد. این کار به ساده تر کردن فهم مسئله و دقت بیشتر تصمیم‌گیرنده کمک می‌کند. بنابراین، AHP یک رویکرد سیستمی در تصمیم‌گیری به کار می‌گیرد و مسئله را به عناصر آن تجزیه می‌کند (Bantayan & Bishop, 1998: 15-43). در نهایت هدف AHP فراهم کردن وزن نهایی است که اهمیت نسبی راه حل‌ها را برای هر مؤلفه‌ها بیان می‌کند.

Table (2): Dimensions, Components and Indicators Affecting the Creation of Local Local Multifunctional Spaces

ابعاد	مؤلفه	شاخص
اجتماعی	تعاملات اجتماعی	جذابیت مکانی، مقیاس انسانی، تعاملات جمعی، حس راحتی، دلچسپی به مکان، گروه‌های قومی، هویت مداری، خلاقیت مکانی، حضور پذیری، تسهیلات مناسب: نظارت اجتماعی، مشارکت مردمی
	خوانایی محیطی	
	امنیت اجتماعی	
	حضور پذیری	
	ویژگی‌های اجتماعی	
	حس تعلق	
فعالیتی	تحرکات استفاده کنندگان	برخورد چهره به چهره، ارزیابی عملکردی فضاها، اختلاط کاربری‌ها، دسترسی بصری، نحوه ارتباط فیزیکی، دسترسی سواره از پیاده، اقتصادی بودن فضا، رقابت پذیر بودن، آسایش روانی و فیزیکی
	تنوع کارکردی	
	نحوه استفاده کاربران از فضا	
	ویژگی‌های فعالیت	
	ساختار فضایی	
	قابلیت دسترسی	

Source: Authors; 2018

تولید ماتریس مقایسه دوتایی و محاسبه‌ی وزن معیارها:

در این پژوهش دو بعد اصلی اجتماعی، فعالیتی در نظر گرفته شده است، که بصورت مفاهیم فرضی در دو موقعیت آلترناتیو «فضاهای اجتماع پذیر چند عملکردی و رویکرد جهانی - محلی» مختلف بر مبنای میزان امتیازات و اهمیت نسبی مورد بررسی قرار گرفته‌اند، جهت بررسی هدف اصلی که شامل ارزیابی و تحلیل تاثیرات و نقش مؤلفه‌های فضاهای اجتماع پذیر و فضاهای چند عملکردی و ارتباط آن‌ها با رویکرد جهانی - محلی بودن است، ضمن اینکه به منظور تهیه اطلاعات خام، برداشت میدانی انجام شده و بر اساس اطلاعات بدست آمده از طریق ماتریس‌های مورد استفاده در مدل امتیازها بدست آمده و در شکل به صورت اطلاعات توصیفی ارائه شده است. جدول (۲). با توجه

به وزن‌های به دست آمده برای هر کدام از مؤلفه‌ها پس از مقایسه زوجی، با توجه به شاخص‌ها مورد بررسی مشخص گردید؛ که بعدفعالیته با ۲,۵۴۹ دارای بیشترین اهمیت و معیار اجتماعی با ۱,۲۹۶ دارای کمترین اهمیت می‌باشد. همچنین نتایج مؤلفه‌ها در مجموعه بعدفعالیته نشان می‌دهد؛ که تحرکات استفاده کنندگان با وزن ۸۳۲، ویژگی فعالیت با وزن ۷۷۰، دارای بیشترین وزن‌ها و ساختار فضایی با وزن ۲۰۰. کمترین وزن و رتبه اهمیت، و در بعد اجتماعی ویژگی‌های اجتماعی با وزن ۴۲۰. بیشترین و خوانایی محیطی ۲۴۷. کمترین اهمیت از نظر بررسی نسبت به اجتماع پذیری فضاهای چند عملکردی را دارا بوده است. جدول (۳).

Table 3. The weight of the dimensions and components that affect the creation of local multi-function spaces-global

ابعاد	وزن	مؤلفه	وزن	رتبه
اجتماعی	۱,۲۹۶	تعاملات اجتماعی	۳۸۸	۶
		خوانایی محیطی	۲۴۷	۱۱
		امنیت اجتماعی	۲۹۴	۸
		حضور پذیری	۳۵۹	۷
		ویژگی‌های اجتماعی	۴۲۰	۵
فعالیتی	۲,۵۴۹	حس تعلق	۲۴۸	۱۰
		تحرکات استفاده کنندگان	۸۳۲	۱
		تنوع کارکردی	۲۶۸	۹
		نحوه استفاده کاربران از فضا	۲۲۹	۴
		ویژگی‌های فعالیت	۷۷۰	۲
		ساختار فضایی	۲۰۰	۱۲
		قابلیت دسترسی	۵۵۰	۳

Source: Authors; 2018

باتوجه به بررسی وزن شاخص‌ها درمقابل دو مفهوم و آلترناتیو «فضاهای اجتماع پذیر چند عملکردی»، شاخص‌های؛ (تعاملات اجتماعی ۸۵۵، قابلیت دسترسی ۸۵۱) دارای بیشترین وزن اهمیت و (امنیت اجتماعی ۴۵۳) به کمترین وزن اهمیت می‌باشند. برای مفهوم و آلترناتیو «رویکرد جهانی - محلی» شاخص‌های؛ (حس تعلق ۸۸۹، قابلیت دسترسی ۸۴۹) دارای بیشترین وزن اهمیت و (نحوه استفاده کاربران از فضا ۴۷۸) دارای کمترین وزن اهمیت می‌باشد. این روند نشان دهند هم راستا بودن نتایج در روند مؤلفه‌های هر دو مفهوم با مؤلفه‌ها می‌باشد. جدول (۴).

Table 4. Score and weight of components in relation to research alternatives

شاخص	وزن	رتبه	شاخص	وزن	رتبه
فضاهای اجتماع پذیر چندعملکردی	۸۵۵	۱	قابلیت دسترسی	۴۵۳	۱۲
رویکرد جهانی - محلی	۸۴۹	۲	امنیت اجتماعی	۴۵۳	۱۱
			خوانایی محیطی	۲۴۷	۱۰
			حس تعلق	۲۴۸	۹
			تحرکات استفاده کنندگان	۸۳۲	۸
			تنوع کارکردی	۲۶۸	۷
			نحوه استفاده کاربران از فضا	۲۲۹	۶
			ویژگی‌های فعالیت	۷۷۰	۵
			ساختار فضایی	۲۰۰	۴
			قابلیت دسترسی	۵۵۰	۳

Source: Authors; 2018

Table 5. The weight of the indicators affecting the creation of local multi-function spaces-the global universe

ابعاد	شاخص	وزن	رتبه	شاخص	وزن	رتبه
اجتماعی	جذابیت مکانی	۳۶۳	۱۸	هویت مداری	۴۵۲	۱۲
	مقیاس انسانی	۳۳۸	۲۱	خلاقیت مکانی	۳۵۵	۲۰
	تعاملات جمعی	۵۷۵	۷	حضور پذیری	۴۷۴	۹
	حس راحتی	۴۳۵	۱۵	تسهیلات مناسب	۵۴۶	۱۳
	دلپذیری به مکان	۳۵۷	۱۹	نظارت اجتماعی	۳۹۰	۱۶
فعالیتی	گروه‌های قومی	۵۸۷	۶	مشارکت مردمی	۴۴۱	۱۴
	برخورد چهره به چهره	۶۵۲	۵	اقتصادی بودن فضا	۳۷۰	۱۷
	ارزیابی عملکردی فضاها	۶۶۶	۳	رقابت پذیری بودن	۴۵۸	۱۰
	اختلاط کاربری‌ها	۷۵۸	۱	آسایش روانی و فیزیکی	۴۶۵	۱۱
	دسترسی بصری	۵۴۴	۸	دسترسی سواره از پیاده	۶۹۴	۲
	نحوه ارتباط فیزیکی	۶۵۵	۴			

Source: Writers; 2018

با توجه جدول (۵) و رتبه بندی ضرایب به دست آمده برای زیر شاخص‌های پژوهش، اختلاط کاربری ۷۵۸، دسترسی سواره از پیاده ۶۹۴، ارزیابی عملکردی فضاها ۶۶۶. به ترتیب دارای بیشترین ضریب وزنی اهمیت در بین ۲۱ شاخص مورد پژوهش را دارا هستند.

در نهایت هدف AHP فراهم کردن وزن نهایی است، که اهمیت نسبی راه حل‌ها را برای هر مؤلفه بیان می‌کند. حال بعد از مقایسه زوجی و محاسبه وزن‌های نسبی گزینه‌ها و معیارها، لازم است تا وزن نهایی هر گزینه‌ها نسبت به مفاهیم و الترناتیوهای پژوهش محاسبه گردد. که از طریق روش تلفیق ایده آل محاسبه خواهد شد، در این حالت وزن نهایی به این ترتیب بدست می‌آید، که ابتدا برای هر معیار وزن گزینه‌ها بر وزن مهم‌ترین آن‌ها تقسیم می‌گردد، سپس عدد حاصل در وزن معیار حاصل ضرب می‌شود، و با جمع مقادیر حاصل برای هر یک از گزینه‌ها عدد به هر گزینه تخصیص می‌یابد. نتایج نشان می‌دهد که مؤلفه‌های رویکرد جهانی - محلی با وزن ۲،۵۴۹ نسبت به فضاهای اجتماع پذیر چند عملکردی با وزن ۱،۲۹۶ دارای بیشترین اهمیت است جدول (۳).

نتیجه‌گیری

جهت ایجاد فضاهای چند عملکردی اجتماع پذیر در حوزه‌های شهری با رویکرد جهانی - محلی می‌بایست آن دسته از معیارهایی را که ایجاد اینگونه فضاها را ممکن می‌سازند با توجه به ویژگی‌های منطقه مورد مطالعه شناسایی نموده و آن‌ها را جهت رسیدن به این مهم به کار گرفت. هر فضایی، دارای عملکرد، فعالیت‌ها و عملکردهایی است تا بتواند به نیاز استفاده کنندگان از فضا پاسخ دهد و با توجه به امکانات و فعالیت‌هایی که در بطن خود جای داده است نیازهای متفاوت استفاده کنندگان را پاسخ گوید و در صدد رفع نیازهای آنان برآید. از این رو هر فرد با قرار گیری در فضا و با توجه به قابلیت‌های فضای شهری ممکن است به یک سری از نیازهایش پاسخ داده شود و آن نیاز رفع شود اما یک سری دیگر از نیازها هستند که ممکن است فضای شهری نتواند پاسخگو باشد و با توجه به امکانات و قابلیت‌هایی که دارد نتواند در صدد رفع نیاز بر آید؛ از این رو ممکن است فرد استفاده کننده از فضا به دنبال یافتن پاسخی برای رفع نیاز خود انتظاراتی از فضای شهری داشته باشد. مشارکت به عنوان یکی از عوامل مهم و اثر گذار برای ایجاد فضاهای اجتماع پذیر با رویکرد جهانی محلی، در این پژوهش حائز اهمیت است و توجه و پرداختن به آن از این رو که همسو با انگاشت‌های پژوهش است و در جهت رسیدن به هدف و ایجاد تعاملات اجتماعی، افزایش حس تعلق به مکان نقش تعیین کننده‌ای دارد، از درجه اهمیت بالایی برخوردار است. ایجاد فضاهای چندعملکردی اجتماع پذیر با رویکرد جهانی محلی به عنوان موضوع این پژوهش رسیدن چند انگاشت را می‌طلبد. فضاهای شهری واقع در منطقه ۲۲ شهرداری تهران ضمن چند عملکردی بودن باید قابلیت جذب جمعیت و اجتماع پذیر شدن این حوزه را داشته باشند و در عین حال علاوه بر قابلیت استفاده در مقیاس محلی دارای قابلیت استفاده و جذب جمعیت به صورت فراشهری و حتی فراملی (جهانی) شدن را نیز دارا باشند. در بررسی نقاط شاخص منطقه ۲۲ می‌توان به وجود بناها و ساختمان‌های شاخص با عملکرد فرامنطقه‌ای و شهری اشاره نمود. که حضور این بناهای شاخص تأثیری خاص بر روی نحوه تشخیص فضایی ساکنین و مراجعین به منطقه دارد. با توجه به نحوه پخشایش فضایی کاربری‌های فرامنطقه‌ای و شهری در سطح منطقه، شناخت و تشخیص این مکان‌ها توسط مردم و مراجعین بسیار اهمیت دارد و باید به گونه‌ای در دسترسی‌ها و سطوح منطقه قابل شناخت باشند. منطقه ۲۲

از لحاظ نحوه پخشایش کاربری‌های فرامنطقه ای باید این نکته را مورد توجه قرار داد که کاربری‌های آموزشی- پژوهشی در ارتباطی هماهنگ با یکدیگر پخش نشده‌اند و از یکدیگر فاصله مکانی دارند. ضعفی که بسیار در منطقه به چشم می‌آید از هم گسیختگی فضایی و عدم انسجام و یکپارچگی در بافت منطقه می‌باشد که بخشی از این انفعال فضایی به واسطه عبور خطوط بزرگراهی قوی و بافت‌های درشت دانه می‌باشد. منطقه ۲۲ شهرداری تهران نیز از جمله حوزه‌هایی از شهر است که با دارا بودن پتانسیل‌های توسعه گردشگری، می‌تواند از این صنعت به عنوان ابزاری مهم در جهت توسعه خلاق و پایدار شهری بهره گیرد. این قابلیت‌ها در جنبه‌های گوناگون از نظر موقعیت مکانی، راه‌های دسترسی، وضعیت اجتماعی و فرهنگی، ساختار کالبدی و طبیعی، زیرساخت‌های موجود و نگاه مدیریتی جای می‌گیرند. از نظر اجتماعی و فرهنگی، سابقه منطقه ۲۲ به عنوان منطقه‌ای جهت اسکان گروه‌های درآمدی متوسط به بالا است و همچنین نگاه مردم شهر تهران به این حوزه به عنوان منطقه‌ای بکر و در انتظار توسعه‌های نوین و جالب توجه، امکانات مناسبی در اختیار توسعه گردشگری منطقه ۲۲ در اختیار قرار می‌دهد.

به همین منظور، و در جستجوی پاسخ به سؤال این پژوهش که عبارت است؛ مؤلفه‌های مؤثر بر توسعه فضاهای چند عملکردی با توجه به رویکرد جهانی - محلی کدام هستند؟ و دست یابی به هدف این پژوهش که ارزیابی و تحلیل تاثیرات و نقش مؤلفه‌های فضاهای اجتماع پذیر و فضاهای چند عملکردی و ارتباط آن‌ها با رویکرد جهانی - محلی بودن است. که با تلفیقی از (۲) بعد «اجتماعی، فعالیتی» که بصورت مفاهیم فرضی در دو موقعیت آترناتیو «فضاهای اجتماع پذیر چند عملکردی و رویکرد جهانی - محلی» و (۱۲) مؤلفه و (۲۱) «شاخص» متفاوت در قالب طیف مفهومی به تحلیل و ارزیابی منطقه ۲۲ شهر تهران براساس مدل AHP، با استفاده از نرم افزار Expert choice بررسی شده است. تحلیل نتایج پژوهش نشان می‌دهد؛ که با توجه به ابعاد مورد بررسی مشخص گردید؛ که مؤلفه تحرکات استفاده کنندگان دارای بیشترین اهمیت می‌باشد. همچنین نتایج شاخص‌ها نشان می‌دهد؛ که اختلاط کاربری، دسترسی سواره از پیاده، دارای بیشترین اهمیت از نظر مفاهیم پژوهش را دارا بوده است. این روند نشان دهند هم راستا بودن نتایج در روند مؤلفه‌های هر دو مفهوم می‌باشد. در نهایت هدف AHP فراهم کردن وزن نهایی است، که اهمیت نسبی راه حل‌ها را برای هر معیار بیان می‌کند. که از طریق روش تلفیق ایده آل محاسبه خواهد شد، نتایج نشان می‌دهد که مؤلفه‌های رویکرد جهانی - محلی نسبت به فضاهای اجتماع پذیر چند عملکردی دارای بیشترین اهمیت است. با توجه به آن چه که در این پژوهش بدان پرداخته شد، ذکر این نکته لازم است که، «تعاملات اجتماعی»، به عنوان یکی از عوامل مهم و اثر گذار برای ایجاد فضاهای اجتماع پذیر با رویکرد جهانی محلی شدن، در این پژوهش حائز اهمیت ویژه‌ای است و توجه و پرداختن به آن از این رو که همسو با انگاشت های پژوهش است و در جهت رسیدن به نقش تعیین کننده‌ای دارد، از درجه اهمیت بالایی برخوردار است.

References

- Abdi Daneshpour, Zohreh, Mahmoudpour, ASerein. (2014). A Framework for Basic Knowledge Framework for Mental Intelligence Factors Affecting the Exercise on the Extent of People Using the General Garden in the City of Tehran, Journal of Sufeh, Volume 24, N 3. [In Persian]
- Alawi Belmaani, Maryam,. Pour Jafar, Mohammad Reza. (2009). Effective Factors on the Utility of Urban. Abadi Magazine. No. 63. p. 8. [In Persian]
- Alexander, C. (1969). Major Changes In Environmental Form Required by Social and Psychological Demands. pp. 78-85.

- Ali Mardani, Masoud, Mehdi Nejad, Jamaledin, Afkhami, Talieh. (2014). Qualitative Development of Urban Space to Promote Social Interactions (Case Study: Ahmad Abad St., Mashhad, Iran) 1, 2 Quarterly Journal of Applied Arts, Vol. 5, No. 7. p.5. [In Persian]
- Bantayan, Nathaniel, Bishop, Ian, (1998). Linking objective and subjective modelling for landuse decision-making, Landscape and Urban Planning, No. 43. pp.15-43
- Barker, Roger. G. (1968). Ecological Psychology: Concepts and Methods for Studying the Environment of Human Behavior, Stanford, University Press. P:82.
- Barter, M. (2009). *Local and Global, Place and Space*. CABE. Community Green: Using Localspaces to Tackle Inequality and Improve Health: www.cabe.org.uk
- Beatriz, G. (2004). Cultural Policy and Urban Regeneration in Western European Cities: Lessons from Experience, Prospects for the Future. Routledge, 19, 4, PP.312-326.
- Car, S. et al. (1992). *Public Space*. Massachusetts: Cambridge university press. p.114.
- Carmona, M. (2011). *Public places, urban spaces, different aspects of urban design*. Translated to Persian by: Ahari, Zahra.
- Carmona, Matthew, Heath, Team, Tetrak Tysdale, Steven. (2009). *General Public Spaces*, Translators: Ghareif, Fariba, Shokouhi, Mahshid, Ahi, Zahra, Salehi, Esmail. Tehran: Tehran University.
- Carmona, M. (2004). *Public places – urban spaces. The dimension of urban design*. Oxford: Architectural press. p.3.
- Cave, S. (1999). *Applying psychology to the Environment*, London: Hodder & Stoughton.
- Douglas, M. (2003). *Urban Space in Globalization era*. International Development Planning Review, Nov., includes 6 articles. pp. 24-4.
- El-Adly, M.I. (2007). Shopping Mall Attractiveness: a segmentation approach, International Journal of Retail & Distribution Management. 35(11). P.147.
- Esmail Pour, Najma, Karamooz, Elham, Fakharzadeh, Zahra. (2015). Collection of evaluation of user mixing in urban space of the street and ways to improve it. Case study: Kashani avenue in the middle texture of Yazd city. Geographic Quarterly Journal, Year 30, Issue 3, Successive No. 118. P. 24-1. [In Persian]
- Fathi, Soroush. (2016). Sociological analysis of observance of citizenship ethics in urban space (Case study: Citizens of Tehran city). Year 6, No.18, P.144-115. Quarterly Journal of Urban Sociological Studies, No. 18. [In Persian]
- Fathi, Soroush. (2012). An Analysis of Social Relations in Sustainable Urban Space, Journal of Social Development Studies, (4), 13, p.15. [In Persian]
- Gospodini, A., Beriatos, E. (2004). *Glocalising urban landscapes: Athens and the 2004 olympics*. University of Thessaly. [In Persian]. Habibi, Seyed Mohsen. (2018). Civil Society and Urban Life. Fine Arts, No. 31, pp. 10-7.
- Hall, E. T. (1982), *The Hidden Dimension*, New York: Anchor Books, Doubleday P.55.
- Heydari Sarshjani, Mohsen, (2014). Theoretical controversy about the global and local urban space, the emergence of a new world-wide approach to localization of urban spaces. The first national conference on geography, tourism and sustainable urban development. Tehran. [In Persian]
- Lang, John. (2009). *Urban design, typology of designs and procedures*. (Translated by Seyyed Hossein Bahreini,) Tehran: Tehran University Press, Publishing & Printing Institute. p. 15.
- Lang, John. (2002). *The Architectural Theory, The Role of Behavioral Sciences in Environmental Design*. Translator: Einifar, Alireza. Tehran University Press. Tehran.
- Lang, J. (1994). *Urban Design: American experience*. New York: Van strand Reinhold. p. 181.
- Langdon, F. (1966). *The Social and Physical Environment: a Social Scientist View*. *Journal of The Royal Institute of British Architects* 73, pp. 460-464.
- Larco, N. (2010). *Merging Global and Local Identity through Design. A Case Study of Puerto Madero, Buenos Aires*. University of Oregon.
- Lee, Yeunsook, Kim, Kyoungyeon, Lee, Soojin. (2010). Study on building plan for enhancing the social health of public apartments, *Building and Environment*, Vol 45, PP.1564-1551.
- Lee, Y. Jonk. (2008). Subjective quality of life measurement in Taipei. *Building and Environment*, 43 (7). Pp. 1205-1215.

- Liu, M. (2001). the Development of Civic Values: Case Study of Taiwan. International Journal of Educational research. Vol.35.p.5.
- Mann, normal. (1977).the effect of simules queues on queue- joining behavior.journal of personality and social psychology, No.3.p.11.
- Pakzad, Jahanshah. (2007). Theoretical Basis and Urban Design Process. [In Persian]Tehran: Shahid Beheshti Publishing, Second Edition.
- Pakzad, Jahanshah. (2007). The course of ideas in urban planning - from quantity to quality, Tehran, New Township Development Company (Ministry of Housing and Urbanization) First Edition, Volume II. [In Persian]
- Pasalar, Celen. (2003).tu on layout spatial of effects The.,analysis case Multiple: schools middle in interactions' dents Fac philosophy of doctor of degree for thesis unpublished.University State Carolina North of ulty.p.19.
- Poll, Enric. (2002). The theoretical background of the city identity-sustainability network, Environment and Behavior, Vol.34, pp:8-25.
- Rezvani, Alireza. (2016). Soul of the city, redefining the city, space, urban space and determining the spiritual indices.Chapter II Architectural Green 2nd, No. 4, p. 55. [In Persian]
- Sadr, Seyed Hossein, (2009). Review of Darwinian Evolutionary Theory, Part I, Translated by: Marzieh Soleimani, Quarterly Journal of Islamic Education Education Development, p. 72. pp. 11-4. [In Persian]
- Schmidt,, S., & Nemeth,, J. (2010). *Space, place and the city: emerging research on public space design and planning*. Cornell university.
- Sharghi, Ali, Alimardanii, Masoud,. Jahan zamin, Yosef,. Jahan zamin Shahrzad. (2017). Analysis and Evaluation of the Factors Affecting the Integrity of the Urban Autonomy in Historical Public Sites (Case Study: Ordibeh Shahid Beheshti Center). Urban Management Quarterly, No. 47. pp. 301- 316. [In Persian]
- Shojaee, Delaram,. Partoei, Parvin. (2015). Factors Affecting the Creation and Promotion of Social Justice in Public Spaces with Different Levels of Tehran (Case Study: Public spaces of two neighborhoods and one district in the 7th Taharan area), No. 34, Year 12, Bagh-e-Nazar Magazine, 108. p. 99. [In Persian]
- Wallace, A. (1952). Housing and social structure. *Philadelphia Housing Authority*.
- Zandieh, Mehdi,. Eliasy,Ebrahim. (2016). Identification of Landscape Design Strategies for Urban Spaces to Improve Environmental Quality (Case Study: Central core of Mahabad City) Two Journal: Urban Landscape Research, Third Year, No. 6. P.108. [In Persian].